

COLUMN

Kees Holierhoek

Schrijvers- pensioen?

Op het eerste gezicht gaan ze niet goed samen, schrijvers en pensioenen. Hieraan liggen een aantal opvattingen en een financieel vaak benauwde dagelijkse praktijk ten grondslag. Op die opvattingen ga ik hier niet in. In de dagelijkse praktijk is het inkomen van schrijvers en vertalers vaak laag. Dan is het moeilijk om rond te komen, laat staan te sparen. Vandaar dat het initiatief voor een oudedagsvoorziening voor deze beroepsgroep vooral van buiten de individuele auteur komt. Het zijn de beroepsvereniging, de auteursrechtorganisatie en de koepelorganisatie die een eerste aanzet deden. Sinds kort toont ook de overheid zich verantwoordelijk. Als hoeder van de nationale cultuurfondsen is zij zich bewust geworden van een morele plicht jegens ontvongers van stipendia en werkbeurzen en andere loongelijkende inkomsten en heeft er – bijna schuldbewust – een pensioenbestanddeel bovenop gelegd.

Plannen voor een pensioenfonds in Nederland voor zelfstandige kunstenaars van allerlei professie beginnen steeds concretere vormen aan te nemen. Onder deze groep kunstenaars vallen ook schrijvers en vertalers. Een actie van een werkgroep onder leiding van de Federatie van Kunstenaarsverenigingen mag tot nu toe succesvol genoemd worden. Aan deze werkgroep namen onder meer FNV Kiem, Stichting aena en Stichting LIRA deel. Het is nog niet allemaal voor elkaar, maar de bel-etage van het pensioengebouw is voltooid.

De Tweede Kamer zette op 3 december 2001 een eerste stop in de goede richting. Het parlement stemde op die dag in met het voorstel van de staatssecretaris van ocnw, Rick van der Ploeg, om in het kader van een algemene verbetering van de arbeidsvoorwaarden in de culturele sector een bedrag van 2.950.000 euro ter beschikking te stellen 'voor de introductie van een pensioenregeling voor zelfstandig werkende kunstenaars' (brief van ocnw d.d. 15 maart 2002). Die financiële middelen, structureel van aard, worden geoormerkt ter beschikking gesteld van de nationale cultuurfondsen, waaronder het voor schrijvers en vertalers belangrijke Fonds voor de Letteren. Het betreft hier extro geld dat is bestemd voor de opbouw van een pensioen voor de kunstenaar die geld en opdrachten krijgt van de nationale cultuurfondsen. Dit gebeurt in de vorm van een toeslag van 10 procent op dat gedeelte van de subsidies uit die fondsen dat het best te vergelijken valt met loon, en daarom soms ook wel de 'loonverwante component' wordt genoemd. Dit extra overheidsgeld gaat rechtstreeks naar het pensioenfonds voor Kunst en Cultuur in Den Haag, die het op naam van de kunstenaar administreert.

Een tweede stap valt onder verantwoordelijkheid van de auteursrechtorganisaties, zoals BUMA in de muzieksector en LIRA in de literaire sector. BUMA heeft al besloten 3 procent van voor componisten en tekstdichters geïncasseerde gelden in het beroepspensioenfonds te loten stromen. LIRA overweegt voor literaire auteurs met een pensioentekort hetzelfde te doen. Die 3 procent moet, evenals de 10

procent van de nationale cultuurfondsen, gezien worden als een taegangspremie voor zelfstandige kunstenaars tot het beroepspensioenfonds dat zowel de fondsgelden als de andere pensioenbijdragen moet gaan beheren. Onder een eventuele LIRA-bijdrage van 3 procent gaat de auteur overigens niet gebukt, want het gaat om een besteding van gelden uit LIRA's sociale fonds, gelden die momenteel toch al niet individueel uitgekeerd worden. De auteur merkt daar dus in zijn afrekening niks van, maar hij heeft wel toegang tot een beroepspensioenfonds.

De deelnemende zelfstandige kunstenaars moeten zelf voor de volgende bouwlaag zorgen. Zij geven het pensioen door vrijwillige eigen bijdragen enige omvang. Het is niet de bedoeling dat op elke cent die een schrijver of vertaler verdient, verplicht een pensioenpremie wordt ingehouden. Het hoeft geen betoog dat deze eigen stortingen in een beroepspensioenfonds fiscaal aantrekkelijk moeten zijn.

Of iemand ook daadwerkelijk een pensioen ontvangt, hangt af van de hoeveelheid geld die op het moment van de pensioengerechtigde leeftijd vanuit verschillende brannen voor hem of haar bij elkaar is gespaard. Is het bedrag onvoldoende, dan wordt het gespaarde inclusief rente in één keer uitgekeerd. Is het bedrag voldoende voor een pensioen, dan ontvangt de rechthebbende een pensioenuitkering.

Als na de bouw van de bel-etage ook de volgende twee woonlagen met succes zijn voltooid, zal er straks een pensioengebouw zijn dat per artistieke beraepsgraep naar eigen voorkeur en inventiviteit kan worden ingericht. Vooral een volgende generatie auteurs zal profijt van dat nieuwe pensioengebouw hebben, want de opbouw van een pensioen vergt tijd en liefst ook een iets gunstiger beursklimaat.

Kees Holierhoek is voorzitter van de Vereniging van Schrijvers en Vertalers en van de Stichting LIRA.